

**ЛИСТ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА ДО ОЛЬГИ ГАМОРАК, СВОЄЇ
МАЙБУТНЬОЇ ДРУЖИНИ, від 16 квітня 1898 р. [Коломия]**

Дорога Ольдзю!¹

Не мав я нічого приємного писати любій Стецеві², тому мовчавем. До Тебе спеціально не писавем бо предчуття і почуття гідности люцкої того мені не позволяло. Твоя тактика в кореспонденції до Трійці³ дала мені ясно до пізнання що межи нами є щось не полагожденного і що я взглядом Тебе лишаюся с невивпаченим і не забутим довгом.

Совістно мені, що не знаю, якою мірою міряти его, совістно, що не хотів бим аби лишень зуб часу усунув меч Дамоклів з над моєї голови, бож кождому поступовому чоловікови омерзли християнські засади прощати ворогам. Думаю, що дух інтелігентний, стоячий перед порогом 21⁴. (sic! – *мабуть-таки* 20) Віку не простит злодієви Über. Gerichter⁵ скорше, поки го не побачит на гилязі межи небом а землею.

Сьвідомий того суду в дурнім єсм положеню але стараюся сам о собі забути: сеж ще найліпше средство против Твоєї нерішучости і зволіканя з дня на день.

Тепер живу як машина, а не як чоловік. Маю серце але не маю чувства люцкогго, маю мозок, але ідеї дасть Біг. Бувало хоть кров заграє в моїх жилах, не оден дамиліант⁶ (?) мав щастє і приємність почути тої бруталної сили. Колиж parblen!⁷ [?] наступит відплата за мою рицарскість.

Ти певно с надіями добримися гляділа на Віктора⁸ Одиссея в виправі его до Трійці. Громові струї моєї бруталности, лоскіт елоквенції примітивної, здавалось Тобі – леда день вижинут лінь з впрочім симпатичного (як всі з Вашого роду) брата, побудят его до взаємних поривів, до науки. Але се лиш Fata morgana!⁹ Curriculum vitae¹⁰ покаже Тобі наскільки змінився парубоцка течія життя щоденного. Звичайно стаєм о год 10. Раз вертаючи з Генею¹¹ з Коломиї о пів до

¹ Ласкаве звертання до Ольги Гаморак (1871–1914), дочки Кирила Гаморака, пароха з с. Стецева. Ольга була подругою юности В. Стефаника, а від 1904 р. – дружиною письменника.

² Стецева – рідне село Ольги Гаморак, розташоване на Снятинщині, неподалік від с. Русів, де жила родина Стефаників.

³ Трійця – село на Снятинщині, над Дністром, де мешкала сестра Ольги Гаморак Євгенія (у листі – Геія) разом зі своїм чоловіком-священником Василем Калитовським.

⁴ Тут, очевидно, описка і йдеться таки про 20-ий вік.

⁵ Тут: найвищий суд (нім.).

⁶ Привітний (з французької).

⁷ Службовє слово на позначення згоди у французькій мові, приблизно відповідає українському дастьбіг.

⁸ Віктор Гаморак (1879–1901) – молодший брат Ольги Гаморак, помер в юному віці.

⁹ Мана, марні сподівання.

¹⁰ Життєпис, короткі відомості з життя особи.

¹¹ Євгенія Гаморак-Калитовська (1866–1905) – старша сестра Ольги, дружина священника Василя Калитовського, який багато років служив у с. Трійця.

П засталисьмо нашого Одиссея в ліжку. Сьогодні перша днини виявили 1. Дня Свят велик[одніх], що разом зі мною пив каву. Пролежавши до 16 год єсть так заспаний, що наука не чіпаєсь лишь тінею сидит за плечима. Звичайно ідеся до Палецких¹² на сигаро, пишесея до обіду викази судом в рускім язиці потрібного до поданя о сіль. По обіді прогулька с рушницею по сусідних лісках – для Гені не причиняє клопотів як П[елецкі]м: на обід каву вечеру зголошуєся наш герой завсігди точно.

В перших тижнях радо проводив вечери с челядею в кухни, в стайни, але се строго єму взборонивем с увагою що не бажаю аподиктично¹³ впроваджуваня родинних своїх звичаїв до Трійці. Головна задача якось відучити єго від привычки говорити неправду в очи. Тютюну потребує в 3[рази] більше що я. Єслибим му не дав, то отвореноб дорогу до інших парубоцких промахів котріб средств на тютюн достатчили. Кожного тиждня торжественно заповідає що возьмесея с понеділком до науки. Коли прийде той церомонний¹⁴ день, розпочинає вперед канцелярийне діловодство пише до колегів, до Вас за книжками, плянами науковими, розвідує у товаришів подрібно, що взялося в клясі, як питають професори, а по отриманю точних інформацій побачивши що у Львові ше далеко до кінця предмету, або що з Стецеви книжки не надходять, має совість заспокоєну і вдоволений що до другого Понеділка може спокійно ждати на новини.

Книжок не записую ніяких – тих у него є доста історія, руска і німецка літератури Гомер, котрого ше перед святами переробив, все проче стоїт облогом. Коли я пишу надішла від Вас пачка і грізно підглянула свому Любчикови в очи. Сей лист єму прочитаєм, щобишь лишень где що Татови¹⁵ сказала скуток добрий, бо на другий день встав о 8 і взявся до науки. Тобі і Панови Матейкови¹⁶ дякую за ч. “Der Zeit”¹⁷. Більше не прошу Вас бо нема часу а книжок маємо досить. “Слага раеха”¹⁸ Ольдзю, хочеш аби я писав не лишай моїх листів без відповіді. Олег¹⁹ учится добре. Дуня²⁰ також. Цілую Тебе і всіх сердечно. 16/4 1898²¹ (Йосипівка) Василь.

¹² Правдоподібно, сусіди і друзі сім’ї Калитовських.

¹³ Рішуче, категорично (з грецької)

¹⁴ Просторічно-іронічна форма від прикметника церомонний.

¹⁵ Ідеться про Кирила Гаморака (1837–1909), батька Ольги, священника з с. Стецева.

¹⁶ Спільний знайомий Ольги і Василя.

¹⁷ Популярний часопис, який виходив у Відні і в якому друкувався І. Франко.

¹⁸ Світла наречена (лаг.)

¹⁹ Олег Гаморак (1883–1903) – наймолодший брат Ольги, помер у юнацькому віці від сухот.

²⁰ Дуня – Євдокія Калитовська, дочка Євгенії і Василя Калитовських, одна з улюблених племінниць В. Стефаніка, якій він присвятив свою першу новелу “Синя книжечка”, написану в домі Калитовських.

²¹ Тут, очевидно, мається на увазі 1898 рік, бо саме тоді В. Стефанік мешкав на Снятинщині. Натомість у 1896 році щонайменше пів року він безвиїзно жив у Кракові і в жодний спосіб не міг бути очевидцем побуту родини Калитовських і Гамораків у с. Трійця.

[Приписка на лівому березі останньої сторінки листа] Від місяця Гені погіршився слух, хоть її не болит. А тут в кишени сагара-пустиня.

* * *

Цей лист Василя Стефаника виявив краєзнавець з Городенки на Івано-Франківщині, тоді вчитель інформатики та трудового навчання Городенківської ЗОШ № 2 краєзнавець Степан Павчак ще на початку 80-х років минулого століття в архіві своячки дружини, художниці Ольги Плешкан в с. Чортовець на Покутті, вихованки малярської школи Олекси Новаківського. До цього часу оригінал листа зберігається в Городенці, у приватному архіві краєзнавця. З його люб'язної згоди ми отримали копію цього документу та підготували першу публікацію з нагоди 150-річчя від дня народження Василя Стефаника.

Богдан ЯКИМОВИЧ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Bohdan YAKYMOVYCH
Ivan Franko National University of Lviv
e-mail: b.yakymovych@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1597-1128

Дарія ЯКИМОВИЧ-ЧАПРАН
Львівський національний університет імені Івана Франка
Dariya YAKYMOVYCH-CHAPRAN
Ivan Franko National University of Lviv
e-mail: dariya.yakymovych-chapran@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-6887-4076